

Tero Tuomisto

Kuinka Tapio Rautavaarasta tuli jousiampuja

Perin harvoin urheilijasta tulee nykyisin oman lajinsa ohella myös jonkin toisen lajin maailman huippu. Tapio Rautavaaralta (1915–1979) se onnistui. Hän saavutti keihäänheitossa olympiakultaa Lontoon olympialaisissa vuonna 1948. Kymmenen vuotta myöhemmin hän oli maailmanmestari jousiammunnan joukkuekilpailussa.

Rautavaara aloitti urheilun sillä tavallisella tavalla: hän liittyi urheiluseuraan 12-vuotiaana yleisurheilusta innostuneena koulupoikana vuonna 1927. Seura oli juuri perustettu Oulunkylän Tähti, Työväen Urheiluliittoon kuulunut paikallisseura. Harjoittelupaikkana oli aluksi Oulunkylän ravirata, jonne porukalla raivattiin pituushypyn, kuulantyönnön ja keihäänheiton suorituspaikat.

Mahdollisesti myös naapurikylän Boxbackan eli Pukinmäen urheilukenttä ja sen 350 metrin pituinen hiilimurskarata tulivat tutuksi jo ennen sotia, vaikkei Rautavaara muistelmissaan siitä mainitse. Kenttä oli 1930-luvun alussa valmistuttuaan Helsingin maalaiskunnan ensimmäinen urheilukentäksi rakennettu kenttä.

Rautavaaralle mieluisia lajeja olivat pikajuoksu, kiekko ja korkeus, mutta vähitellen keihäänheitto vei kasvavan nuorukaisen mukanaan. Kivienheitto oli ollut pikkupojalle aina mieluista. Lapsuuden riisitauti ja

1930-luvun alun raskaat hätäaputyömaat olivat työläispojalle ankaria lähtökohtia urheilijaksi kasvamisen tiellä.

Nuorukaisen yhtenä harrastuksena oli musiikki jo varhain, samoin laulu- ja puheopinnot 1930-luvulla. Esiintymiskokemusta alkoi karttua oman urheiluseuran iltamissa ja muissa huvitilaisuuksissa. Vuonna 1935 mandoliini vaihtui kitaraksi. Junien lehdenmyyjänä Rautavaaralle jäi monta juttua mieleen. Tarinoita riitti myös tulevien laulujen aiheiksi.

Keihäänheittäjäksi

Harjoittelu tuotti tuloksia, ja Rautavaarasta tuli keihäänheiton TUL:n mestari ensi kerran 19-vuotiaana vuonna 1934. Hän uusi mestaruuden vuosina 1935, 1936, 1943, 1947, 1948 ja 1949. Hän voitti hopeaa vuonna 1937 Belgian Antwerpenissa pidetyissä työläisolympialaisissa.

Sotavuosien rintamapalvelu ei katkaissut urheilijan ja keihäänheittäjän uraa. Harjoituksissa Karhumäessä syksyllä 1943 meni silloinen maaginen 80 m rajakin rikki. Keihään Suomen mestaruus heltisi vuosina 1944, 1945, 1947, 1948 ja 1949. Euroopan mestaruuskilpailuissa vuonna 1946 Oslolla tuli pronssimitali. Parhaaksi keihästulokseksi jäi vuonna 1945 heitetty 75,47 m.

Juha Nummisen toimittamissa muistelmissa Rautavaara on kuvaillut määrätietoista henkistä ja fyysistä valmistautumistaan Lontoon vuoden 1948 olympialaisiin. Wembleyn stadionilla vain avausheitto onnistui huonokuntoisella radalla, mutta se riitti. Keskinertaisella tuloksella 69,77 m Rautavaara voitti 33-vuotiaana keihään kullan. Se jäi Suomen ainoaksi yleisurheilun kultamitaliksi Lontoossa, ja oli samalla myös TUL:n ensimmäinen olympiakulta.

Laulaja ja elokuvatähti

Sotavuodet kasvattivat Rautavaarasta esiintyvän taiteilijan. Ääni ja mies tulivat tutuiksi vuodesta 1942 alkaen niin Maaselän rintamaradiossa Karhumäessä kuin asemiesilloissa. Sotien jälkeen alkoi kiivastahtinen kiertue-elämä kitaran säestäessä laulajaa.

Raamikas Rautavaara löydettiin myös elokuvaan. Sodan aikana syksyllä 1943 oli ensimmäinen koekuvaus, ensimmäinen rooli taas Hannu Lemisen vuonna 1945 ohjaamassa elokuvassa *Vain sinulle*, kolme vuotta ennen Lontoon olympialaisia. Kaikkiaan rooleja ja elokuvia kertyi runsaat parikymmentä.

Iltama- ja esiintymiskierrukset veivät Rautavaaran vuosien kuluessa miltei jokaisen pitäjän jokaiselle huvipaikalle. Äänilevyjä julkaistiin toinen toisensa perään. Levytyksiä kertyi noin 200, joukossa myös omia sävellyksiä ja sanoituksia. Vuosina 1952, 1953 ja 1954 Tapsa Rautavaara oli Yleisradion kuuntelijoiden valitsema suosituin radioesiintyjä.

Rautavaaran keihäsura saavutti huippunsa Lontoon olympialaisissa, mutta kuin vanhasta muistista hän osallistui keihäskisoihin vuoteen 1952 saakka. SM-hopeaa hän saavutti vielä vuonna 1950; edelliset hopeamitalit olivat vuosilta 1943 ja 1946. Vuonna 1950 Rautavaara sai Euroopan mestaruuskilpailuissa viidennen sijan. Kevättalvella 1950 hän siirtyi 35 vuotta täytettyään ikämiessarjaan ja samoihin aikoihin myös uuteen lajiin.

Jousiampujaksi

Matti Hannuksen Suomalaiseen olympiakirjaan tekemässä haastattelussa Rautavaara muisteli nähneensä 1940-luvun lopulla kilpailumatkallaan Barcelonassa jousiampujia harjoituksissa hienoine välineineen. "Poikien touhu vaikutti kiinnostavalta. Pian hankin itselleni jousen ja nuolet, ja liityin alan seuraan Wilhelm Tellin."

Muisti teki haastattelussa tepposet, sillä Rautavaara liittyi vuonna 1950 aluksi ihan toiseen seuraan. Se oli Vantaanjoen takana Pukinmäessä jo jonkin aikaa toiminut Sagittarius. Wilhelm Tellin jäsenyys alkoi vasta myöhemmin, kun seura perustettiin Oulunkylässä. Jonkin aikaa 1950-luvun alkupuolella hän oli kahden jousiammuntaseuran jäsen samanaikaisesti.

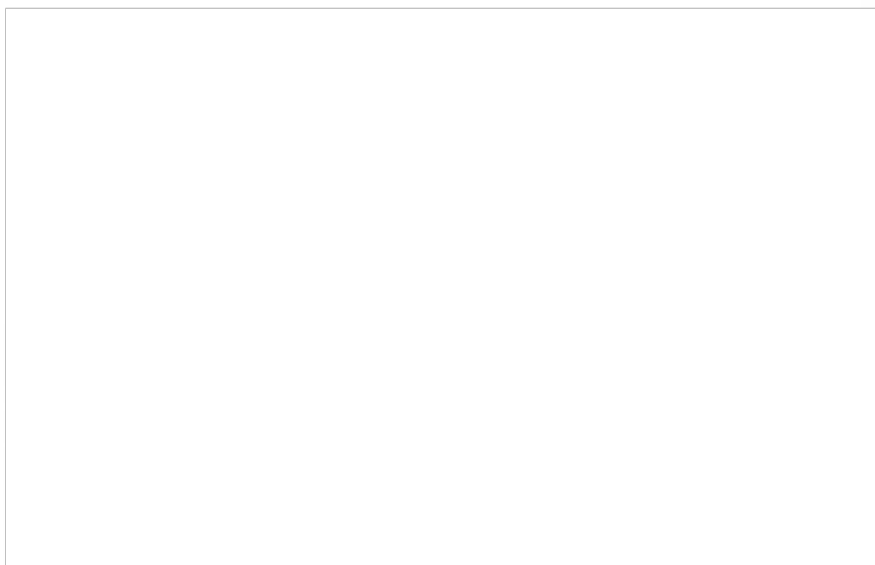
Jousiammunta oli urheilulajina Suomessa verraten uutta. Kilpailuja oli järjestetty 1930-luvulta alkaen. Vuonna 1946 alkunsa saaneessa Suomen jousiampujain liitossa oli vuosikymmenen lopulla toistakymmentä seuraa, joissa runsaat 500 jäsentä. Yhteisö oli pieni, joskin lajin harrastajia oli jäseniä enemmän.

Keihäänheitto ja jousiammunta edellyttivät olennaisesti erilaista henkistä asennoitumista. Rautavaara kuvaili muistelmissaan, kuinka keihäänheiton suoritusvaiheessa ollaan "raivon rajamailla ja parhaimmillaan tuo raja ylitetäänkin". Jousiammunta taas on "pelkkää kylmää harkintaa, tietämistä ja ankaralla harjoittelulla hankittujen lihasten laskelmoitua hyväksikäyttämistä".

Rautavaaran muutos urheilijana yltyi syvälle: "Minun oli rakennettava itselleni jousiampujan psyyke, mikä merkitsi keihäänheitäjän psyyken kovaa nujertamista."

Hannukselle Rautavaara kuvaili: "Keihäs ja nuoli vaativat täysin erilaista kohtelua. Edelliselle pitää olla vihainen, räjähtää . . . jälkimmäiselle taas herkkä ja kiltti. Psykkisesti minun oli pantava itseni aisoihin."

Henkinen muuntautuminen onnistui Rautavaaralta nopeasti ja yllättävän hyvin. Siinä auttoivat sekä voimakas fysiikka että väkevä kilpailuvietti. Suhteesta jouseen ja nuoliin tuli samalla tavalla intohimoinen kuin

Sagittariuksen itse raivatulla radalla Helsingin Pukinmäessä Tapio Rautavaara aloitti keväällä 1950 uuden urheilulajin parissa. Vantaanjoki virtaa kuvaajan selän takana, edessä harjanteella on edelleen paikoillaan olevia Pukinmäen kartanon rakennuksia, oikealla päärakennus, keskellä VPK:n kalustovaja. (Inga Lindbergin kokoelma)

oli ollut Rautavaaran asennoituminen keihääseen. Jousi ja nuolet olivat mukana jopa esiintymiskierrueilla, sillä hän mainosti mielellään uutta lajiaan. Hän saattoi näytösluontoisesti ampua yleisön päiden ylitse iltamasalin takaosasta nuolia näyttämölle sijoitettuun maalitauluun, jälkikäteen arvioiden varsin uskalletusti.

"Ostin jousen ja nuolet vuonna 1951 ja neljän vuoden kuluttua olin Suomen mestari", Rautavaara tiivistä muistelmateoksessaan.

Jousiampujain liiton historiategoksen mukaan Rautavaara osallistui kesäkuun 26. päivänä 1950 ensimmäiseen jousiammuntakilpailuunsa. Siitä alkaen hän "oli antava väriä jousiammuntaurheilullemme pitkäksi aikaa eteenpäin".

Itse asiassa Rautavaara osallistui ensimmäiseen kilpailuunsa jo viikkoa liiton historiakirjan tietoja aikaisemmin eli kesäkuun 20. päivänä Pukinmäen jousiammuntaradalla. Ilmeisesti jo ennen tätä Sagittariuksen jäsenilleen järjestämää kilpailua hän oli kevään ja kesän kuluessa osallistunut seuran harjoituksiin, aluksi varmaan lainavarustein.

Pukinmäen Sagittarius

Suuressa alueliitoksessa vuonna 1946 sekä Oulunkylän kunta että maalaiskuntaan kuulunut Pukinmäen kylä liitettiin Helsingin kaupunkiin. Pukinmäen asutuksen tunnettu historia ulottuu 1410-luvulle saakka. Omakotitalojen ja vanhojen huviloiden työläisvaltaisessa kaupunginosassa oli asukkaita neljäkymmenluvun lopulla alle tuhat. Kerrostaloja ei ollut, kaupungin lehtiä laidunsi alueella ja vilja kasvoi Vantaanjokilaakson ikimuistoisilla vainioilla. Kaupunkimaiseksi kasvaminen käynnistyi vasta 1960-luvun lopulla.

Kaupunginosassa toimineiden kahden urheiluseuran rinnalle perustettiin toukokuun 19. päivänä 1949 vielä varsin harvinaiseen lajiin keskittynyt Sagittarius. Seuran alkuunpanija oli jousikärpäsen puraisema insinööri Kurt Nyqvist (1914–1964), paikkakunnalla toimineen Öhmanin konepajan johtaja, josta tuli seuran puheenjohtaja. Hän antoi seuralle nimen Jousimiehen tähtikuvion mukaan.

Seura kasvoi Nyqvistin ympärille toisensa hyvin tunteneiden, samantyyppisten henkilöiden harrastuspiiriksi. Mukaan kutsuttiin tuttuja, per-

heystäviä ja harrastuksesta kiinnostuneita. On muisteltu, että seuran järjestöllinen toiminta oli verraten muodollista ja vähäistä, pääpainon ollessa lajin harrastuksessa ja pienimuotoisissa omissa kilpailuissa.

Vuonna 1950 jäseniä oli 30. Laajimmillaan jäsenluettelossa oli 1950-luvulla 44 nimeä, mutta käytännössä toimivia jäseniä oli samanaikaisesti tuntuvasti vähemmän, ehkä parikymmentä. Jäsenenä oli monta insinööriä, myynti- ja ostopäällikköä, toimitusjohtajaa, taiteilijaa, arkkitehtia, yrittäjää ja heidän puolisoitaan. Mukana oli myös muutama konttoristi, poliisi, tarkastaja, rakennusmestari, sosionomi, kultaseppä, modisti, mainoshoitaja ja opiskelija. He asuivat pääosin Pukinmäessä ja Malmilla, mutta muutamat myös hieman kauempana. Varsin monet keskeisistä jäsenistä olivat äidinkieleltään ruotsinkielisiä. Seuran pöytäkirjakieli oli suomi.

Jäsenyys oli monella pelkkä muodollinen tuen ilmaisu hyvälle harrastukselle, sillä jäsentietojen mukaan moni ei maksanut 500 mk (suunnilleen 20 euroa) jäsenmaksuaan ensimmäistäkään kertaa. Luetteloon tehdyt merkinnät voivat toki olla puutteellisia, sillä ne teki sihteeri eikä rahastonhoitaja.

Toisaalta on muisteltu, että toiminnassa oli mukana myös henkilöitä, jotka eivät liittyneet jäseniksi. Illanvietoissa, rapukesteissä, joulujuhlissa ja muissa yhteisissä huveissa oli enemmänkin henkilöitä, kuten jäsenten puolisoita, lapsia ja tuttavvia, jotka eivät olleet jäseniä. Seuran vaikutuspiiri oli jäsenistöä tuntuvasti laajempi.

Jousiammuntarata Pukinmäkeen

Seura onnistui vuokraamaan kaupungilta harjoitustoimintaa varten keväällä 1949 maa-alueen Pukinmäen kartanon läheltä. Kesä harjoiteltiin uudella radalla. Tuolloin ei monellakaan jousiammuntaseuralla ollut vielä omaa harjoitusrataa. Jousia ja nuolia oli vain harvoilla seuran jäsenillä, joten niitä käytettiin yhteisesti.

Sagittarius järjesti jäsenilleen ensimmäiset mestaruuskilpailut syyskuussa 1949. Kisa käsitti kaksi lyhyttä eli lyhyiden matkojen kierrosta, ja matkat olivat miehille 50 m, 35 m ja 25 m. Naiset ampuivat näistä vain kaksi lyhyempää matkaa. Seuran pitkäaikaisen sihteerin, diplomiekonomi

Erik Lihten huolella laatiman kilpailukirjan mukaan sää oli kirkas, mutta puuskaista tuulta tuli ampumapaikkaan nähden oikealta.

Osallistujia oli A-luokassa neljä, B-luokassa seitsemän ja naisten luokassa kolme. Jokainen ampui kaksipäiväisessä kisassa 30 laukausta kultakin matkalta. Seuran ensimmäiseksi mestariksi tuli tuloksella 1157 pistettä myyntipääällikkö Lars Saxberg, joka oli harrastanut lajia jo aiemmin ja opasti myös muita ammunnan saloihin. Seuran puheenjohtaja jäi neljänneksi tuloksella 904. Naisten ykköseksi tuli diplomiekonomi Tuva Saxberg tuloksella 322 pistettä.

Kilpailun päättäjäiset ja palkintojen jako pidettiin viikkoa myöhemmin yksityiskodissa. Seura nojautui yksinomaan jäsenmaksutuloihin, sillä kaupunki ei jatkossakaan avustanut jousiammuntaseuroja. Taloustukea ja palkintoja saatiin joskus lahjoituksena alueen liikeyrityksiltä. Ensimmäisen kilpailun palkinto- ja muiden kustannusten kattamiseksi jokainen joutui maksamaan 200 markan osallistumismaksun.

Harjoittelu radalla jatkui, ja myös pieniä kisoja järjestettiin. Seuraavana keväänä 1950 ryhdyttiin hankkimaan laajempaa, paremmin lajin vaatimukset täyttävää maa-aluetta harjoitteluun ja kilpailuihin. Sellainen noin 6 000 m² alue löydettiin edellisen vuoden harjoittelupaikan läheltä, Pukinmäen kartanon, rautatien ja Vantaanjoen rajaamalta alueelta. Paikka on nykyisinkin hahmotettavissa Bockinpuiston alueella, jossa on sekä kerrostaloja, puustoa että radan lähellä nurmikenttiä.

Vuokraneuvotteluissa päästiin juohevasti ratkaisuun, sillä kaupungin edustajana oli paikkakuntalainen, kaupunginagronomi A.J. Tamminen. Hän kuului samoihin Pukinmäen seurapiireihin, joskaan ei seuraan. Muistikuvien mukaan vuokra jäi vaatimattomaksi.

Alue oli entinen lehmihaka, joka oli helposti ehostettavissa asianmukaiseksi radaksi. Melkeinpä riitti, kun heinä niitettiin ja ampumapaikka tasoitettiin. Noin kymmenkunnalle ampujalle riittävät ampumapaikat olivat lähellä Vantaanjokea, ja nuolet ammuttiin selkä joelle päin kartanon suuntaan eli itään. Pisin ampumamatka oli 90 m. Kartanon rakennukset sijaitsivat niin kaukana ja lisäksi pienellä harjanteella, ettei suojavallia tarvittu. Muuta asutusta ei lähellä ollut.

Maalitaulut tehtiin aluksi itse ja ne kiinnitettiin tukeviin olkipaaleihin. Melko pian päästiin ostamaan valmiita maalitauluja, jotka sijoitettiin kolmijalan varaan. Niitä käytettiin ja korjattiin pitkään. Kalusteita var-

ten kentälle rakennettiin pieni lautakoppi. Kokouksissa esillä ollut haave omasta "kerhotalosta" jäi toteutumatta. Kokouksia ja muita tilaisuuksia pidettiin kodeissa ja Pukinmäen VPK:n talolla.

Ammunnoissa harhaantuneita nuolia etsittiin ruohikosta pitkään, sillä ne olivat kalliita. Elettiin sodan jälkeistä säännöstelyaikaa, eikä käypiä jousia ja nuolia ollut helposti saatavissa. Niitä hankittiin muun muassa siten, että seuran jäsenet ja heidän tuttavansa ostivat niitä ulkomaille suuntautuneilla liikematkoillaan.

Harjoittelu ja pienimuotoiset kilpailut sekä merkkikokeet jatkuivat keväästä 1950 alkaen uudella radalla. Muutamat jäsenet osallistuivat myös Jousiampujain liiton kilpailuihin. Vähitellen tarkkakätisimmät jäsenet saavuttivat liiton pronssi-, hopea- ja kultamerkille asetettuja tuloksia. Tähän joukkoon, Pukinmäen kentälle, vain muutaman kilometrin päähän Oulunkylän kodistaan, Rautavaara tuli ilmeisestikin jo loppukeväällä 1950 harjoituskauden alettua.

Jousi kouraan

Taiteilija Kaj Tapio Rautavaara hyväksyttiin Sagittariuksen jäseneksi kesäkuun 18. päivänä 1950 jäsennumerolla 29. Hän maksoi 700 markan liittymismaksun ja 500 markan jäsenmaksun kesäkuun 20. päivänä 1950.

Maksu tapahtui ilmeisesti seuran radalla, missä samana kesäkuun päivänä järjestettiin lyhyen kierroksen eli lyhyempien matkojen kilpailu seuran sihteerin lahjoittamista kiertopalkinnoista. Mukana oli kahdeksan miestä ja kaksi naista. Matkoina olivat 50 m, 35 m ja 25 m. Tämänkin kilpailun osallistujat maksoivat kukin sadan markan summan, jolla katettiin kilpailun kustannuksia.

Kilvan voitti graafikko Toimi Kiviharju yhteistuloksella 603 pistettä. Rautavaaran tulos 541 oikeutti seitsemänteen sijaan. Pisimmän matkan tulos oli 184, seuraavan 180 ja lyhimmän 177 p. Mainittakoon, että naisten sarjan voittaja rouva Käte Nyqvist saavutti tuloksen 545 pistettä.

Viikkoa myöhemmin kesäkuun 27. päivänä Rautavaara oli mukana seuran seuraavassa kilpailussa. Naisten sarjassa tässä pitkän kierroksen kilpailussa oli jälleen kaksi osallistujaa, mutta miehissä nyt yhdeksän. Matkat olivat 90 m, 70 m ja 50 m. Miesten voittaja oli Lars Saxberg tuloksella

560 p. Rautavaara sijoittui seitsemänneksi tuloksella 397 p. Naisten voittaja Käte Nyqvist ampui 583 pistettä eli edelleen Rautavaaraa paremmin.

Ilmeistä oli, ettei Rautavaara voinut harjoitella tai osallistua kilpailuihin Pukinmäen radalla kovin säännöllisesti. Hän kiersi maata esiintyvänä taiteilijana, levytti lauluja ja näytteli elokuvissa. Perhe kasvoi, leipää tarvittiin. Rautavaaran seurassa nähtiin harjoitusradalla joskus myös näyttelijä Uljas Kandolin, rintamakaveri Maaselän rintamaradiosta. Kandolin oli

Jousiammunnan tyyliä 1950-luvulta. Sagittariuksen johtokunnan jäseniä, vasemmalta graafikko Toimi Kiviharju, insinööri Kurt Nyqvist, toimitusjohtaja Lars Saxberg sekä toimitusjohtaja Eero Helkavaara. Nyqvist oli seuran perustaja sekä puheenjohtaja, Saxberg varapuheenjohtaja ja Kiviharju sittemmin maankuulun Wilhelm Tellin puheenjohtaja. (Inga

Lindbergin kokoelma)

siirtynyt keihäänheitosta jousiammuntaan jo vuonna 1949. Hänen seuransa oli Artemis.

Esimerkiksi kesäkuun lopun kaksi tilaisuutta jäivät Rautavaaralta väliin. Hän osallistui heinäkuun 16.–17. päivänä 1950 Pukinmäessä järjestettyyn pitempien matkojen merkkiammuntaan ja saavutti liiton pronssimerkkiin riittävän tuloksen 534 pistettä. Rautavaara oli neljäs seitsemän miehen ryhmässä. Lyhyille matkoille hän ei osallistunut. Naisten paras Käte Nyqvist jäi nyt Rautavaarasta 437 pisteellään.

Merkkiammunnan jälkeen Rautavaaraa ei näkynyt Sagittariuksen seuraavissa ammunnoissa tai kilpailuissa, joita järjestettiin viikon, kahden välein omalla radalla. Syyskuun puolivälissä 1950 Sagittariuksen joukkue sijoittui seitsemän joukkueen kilpailuissa neljänneksi Kotkassa pidetyissä SM-kisoissa. Rautavaara ei ollut mukana. Hän ei ollut paikalla myöskään syyskuun 23. päivänä, jolloin Pukinmäen radalla järjestettiin seuraottelu Helsingfors Bågskyttnar -seuraa vastaan. Sen voitti isäntäseura. Bågskyttnar oli sijoittunut SM-kilpailuissa joukkueena Artemiksen jälkeen toiseksi.

Sagittariuksen vuoden 1950 tilastoissa Rautavaara sijoittui parhaat suoritukset yhteen laskien seuraavasti 14 tuloksen saaneen miehen joukossa. Pisimmällä matkalla, 90 metrillä, sijoitus oli kuudes ja tulos 198 pistettä. Pitempien kierrosten matkoilla 70 m ja 50 m sijoitus oli yhdeksäs ja tulokset vastaavasti 196 ja 140 p. Lyhyiden kierrosten matkoilla 50 m ja 35 m sijoitus oli myös yhdeksäs ja tuloksena 184 ja 180 p. Lyhimmällä matkalla, 25 metrillä sijoitus oli kymmenes ja tulos 177 pistettä.

Vuoden 1950 lopulla viidellä jäsenellä oli liiton kultamerkkiin oikeuttava pistemäärä, neljällä hopeiseen ja seitsemällä, Rautavaara mukaan lukien pronssiseen. Vain yksi ammuntoihin osallistunut ei saavuttanut alinta merkkirajaa.

Tulokset paranevat

Sagittariuksen toiminnan vilkkain vaihe sattui vuosiin 1950–1953. Vuoden 1951 kuluessa seura järjesti 12 omaa kilpailua, joihin osallistui 103 kilpailijaa. Rautavaaralle vuosi 1951 merkitsi läpimurtoa jousiampujana, vaikka hän harvakseltaan edelleen kävi myös keihäskilpailuissa.

Rautavaara osallistui kauden 1951 ensimmäisiin harjoituskilpailuihin toukokuun 12. päivänä. "Pukinmäen rondissa" ammuttiin kymmenen nuolen sarja joka matkalta, ja yhteispistemäärä ratkaisi sijoituksen. Seitsemän miehen joukossa hänen sijoituksensa oli neljäs ja pistemääränsä 786, kun voittajan, seuran sihteerin Erik Lihten tulos oli 834. Lyhyempien matkojen sarjakilpailussa kolme päivää myöhemmin Rautavaaran sijoitus oli kolmas 584 pisteellä, kun voittaja Lihte sai 654. Se oli sihteerin kokoumien tietojen mukaan Rautavaaralle uuden lajin ensimmäinen mitalisija, rosin pienimuotoisessa kilpailussa.

Liiton järjestämissä kauden avauskilpailuissa Oulunkylän urheilukentällä toukokuun 19.–20. päivänä 1951 Erik Lihte sijoittui yhteispisteillä 1220 viidenneksi. Seuran toiseksi parhaimmaksi nousi Rautavaara, jonka sijoitus oli 13. Pisteitä kertyi 1106. Rautavaara ylsi samalla liiton hopeamerkin pistemäärään.

Viikkoa myöhemmin toukokuun 26. päivänä Sagittarius järjesti kauden toisen sarjakilpailunsa lyhyillä matkoilla. Nyt Rautavaara sijoittui kolmanneksi tuloksella 595. Neljä Sagittariuksen jousiampujaa osallistui kesäkuun 2.–3. päivänä PM-kilpailujen toiseen karsintaan Käpylän raviradalla. Rautavaara sijoittui nyt seuran jäsenistä heikoimmin sijalle kymmenen. Tulos 1131 pistettä oikeutti kuitenkin liiton kultamerkkiin. Karsintakilpailun jälkeen Rautavaaraa ei nähty pariin kuukauteen seuran kilpailuissa.

Lihte pääsi kesäkuun lopulla pidetyissä liiton ylimääräisissä karsinnoissa Suomen yhdeksi edustajaksi pohjoismaiden mestaruuskilpailuihin. Hän saavutti samalla myös ensimmäisenä Sagittariuksen jäsenenä mestarimerkkiin oikeuttavan pistemäärän. PM-kisoissa Helsingissä hänen sijoituksensa oli 18.

Erik Lihte (aik. Ljungqvist) oli tunnettu vakaasta kädestään jo pistooliampujana 1930-luvulla. Hän oli mukana Suomen kultamitalijoukkueessa vuoden 1937 MM-kilpailuissa. Henkilökohtaisessa kilpailussa heltisi pronssimitali. Pistooliammunnan Suomen mestari hän oli vuonna 1939.

Rautavaara osallistui tauon jälkeen elokuun 10. päivänä 1951 seuran sa lyhyiden matkojen sarjakilpailuun sijoittuen toiseksi. Samana päivänä seura järjesti radallaan myös merkkiammunnan ja samalla karsinnan SM-kilpailuihin. Rautavaara voitti viiden miehen kisan yhteistuloksella 1313. Se oli hänelle ensimmäinen jousikilpailuvoitto.

Pitkillä matkoilla Rautavaara oli ensimmäinen ja lyhyemmillä matkoilla toinen. Naisten sarjan ainoa osallistuja Käte Nyqvist olisi tuloksellaan 954 sijoittunut miesten sarjassa viidenneksi.

Pitkässä sarjakilpailussa elokuun 11. päivänä Rautavaara otti jälleen ykkössijan tuloksella 442. Kolme päivää myöhemmin pidetyssä lyhyessä sarjakilpailussa voittaja oli taas sama ja tulos 640 p. Kaksi päivää myöhemmin, elokuun 16. päivänä oli vuorossa pitkien matkojen sarjakilpailu. Siinä Rautavaara sijoittui toiseksi tuloksella 440 p. Voittajaksi tuli seuran puheenjohtaja Kurt Nyqvist hieman paremmalla tuloksella 445 p.

Seuran elo-, syys- ja lokakuun kilpailut jäivät maata kiertäneeltä taiteilijalta väliin. Hän osallistui kuitenkin SM-kilpailuihin yhtenä seuran kuudesta miesedustajasta elokuun 25.–26. päivänä 1951. Hän sijoittui viidenneksi, mikä oli kisoissa Sagittariuksen miesten paras sijoitus.

SM-kisojen pitkällä kierroksella Rautavaara ylsi kolmanneksi. Lyhyellä kierroksella hän ei sijoittunut tuloslistan viiden ensimmäisen joukkoon. Naisten sarjassa Sagittariuksen Käte Nyqvist sai SM-pronssia sekä lyhyillä matkoilla että yhteispisteissä. Yhteenlasketuissa joukkuetuloksissa pieni Pukinmäen Sagittarius sijoittui yhdeksän seuran joukossa kuudenneksi. Voittajana oli Artemis.

Jousiammunnan viidennet Suomen mestaruuskilpailut elokuussa 1951 olivat Sagittariuksen tähtihetki. Se oli kisojen vastuullinen järjestäjä. Pukinmäen rata ei kaikesta huolimatta ollut riittävä SM-tasolle, ja kilpailut järjestettiin Oulunkylän urheilupuistossa, parin kilometrin päässä. Osallistujia oli 47. Kisoissa tehtiin useita Suomen ennätyksiä.

Vuoden 1951 kokonaistuloksissa Rautavaara sijoittui seuransa 15 ammuntoihin osallistuneen miehen joukossa henkilökohtaisia parhaita tuloksia verrattaessa kokonaispisteissä ykköseksi (1313 p). Pitkillä matkoilla sijoitus oli toinen (692 p) ja lyhyillä matkoilla neljäs (655 p).

Sagittarius ja Wilhelm Tell

Rautavaara maksoi Sagittariukselle toukokuun puolivälissä 1951 seuran jäsenmaksun, mutta ainakaan jäsenluettelon mukaan ei enää sen jälkeen. On kuitenkin todettava, että mahdollisten jäsenmaksujen kirjaaminen luetteloon väheni kaikkien jäsenten osalta 1950-luvun alun jälkeen. Pian

Rautavaara liittyi kotikaupunginosassaan Oulunkylässä vuonna 1951 aloittaneeseen uuteen jousiammuntaseuraan Wilhelm Telliin. Kuitenkin hän jatkoi myös pukinmäkeläisseuran jäsenenä osallistuen satunnaisesti kilpailuihin ja harjoituksiin.

Sagittariuksen kilpailukirjan mukaan Rautavaaraa ei nähty vuonna 1952 missään seuran kilpailussa, merkkikokeessa tai seuraottelussa. Hän ei osallistunut kummallakaan puolella, kun Sagittarius ja Wilhelm Tell ottivat viisijäsenisin joukkuein yhteen syyskuun 20. päivänä 1952 seuraottelussa Oulunkylässä.

Näiden kahden seuran luonne oli erilainen. Sagittarius oli vuosien jälkeenkin enemmän harrastusseura, kun taas Wilhelm Tell oli selkeästi kilpailutoimintaa painottava, jäseniään yhä vaativampiin suorituksiin ja parempiin tuloksiin kannustava seura. Rautavaaran kilpailuhalu oli voimakas, ja uusi seura kykeni sitä paremmin tyydyttämään.

Wilhelm Tell oli myös jäsenmäärältään suurempi sekä taloudellisesti vankemmalla pohjalla kuin Sagittarius, jonka järjestöllinen ja kilpailullinen toiminta alkoi viisikymmenluvun alun vilkkaiden vuosien jälkeen vaimentua. Hiljentymiseen vaikutti hetkeksi sekin, että seura joutui luopumaan tutusta Pukinmäen radastaan vuoden 1952 lopulla. Tilalle saatiin kuitenkin kaupungilta kevästä 1953 alkaen vastaavanlainen vuokra-alue radan varresta hieman pohjoisempana, Pukinmäen ja Malmin kaupunginosan rajalla, viimeksi mainitun alueella ja Ruotutorpan pohjoispuolella. Sinne laitettiin ampumapaikat ja sijoitettiin seuran varustekoppi. Sielläkin pisin ampumamatka oli 90 m.

Rautavaaran raamit sopivat jousiammuntaan. Mies oli kookas ja fyysisesti voimakas. Pitkät, vahvat kädet kykenivät jännittämään jäykänkin jousen pitkälle nuolelle sopivaksi. Kun jännitysveto oli pitkä, nuolen lähtönopeus oli suuri, sen lentokaari laakeampi ja se oli vähemmän altis tuulenpuuskille kuin kilpakumppanin ampuma hitaampi nuoli.

Mainittakoon, että Sagittariuksen jäsen Toimi Kiviharju siirtyi kantakaupunkiin muutettuaan myös Wilhelm Tellin jäseneksi. Hänestä tuli myöhemmin sen puheenjohtaja. Kuvataiteilijana hän yhdisti urheiluun myös taidealansa ammattitaidon: hänen käsialaansa olivat niin Sagittariuksen kuin Wilhelm Tellinkin seuratunnukset. Jo vuonna 1947 hän oli voittanut Suomen suurkisoissa ensimmäisen palkinnon jääpalloaiheisella maalauksellaan. Myöhemmin hän teki kahta jousiampujaa esittävän puu-

piirroksen, jota jaettiin kunniapalkintona monissa kansallisissa ja kansainvälisissä jousiammunnan kilpailuissa.

Vielä Sagittariuksen riveissä

On mielenkiintoista, että Rautavaara jatkoi eräissä kansallisissa kilpailuissa uraansa Sagittariusta edustaen. Seuran kilpailukirjan mukaan Rautavaara sijoittui liiton vuoden 1953 avauskilpailuissa 13.–14. päivänä toukokuuta jäsenistä heikoimmin 61. sijalle. Lihte oli jäsenistä paras sijalla 13.

Kesäkuun 19. päivänä 1953 järjestetyssä seuran omassa lyhyen kierroksen kilpailussa Rautavaaran tulos oli 559 p. Se oli kuuden miehen ammunnan kolmanneksi paras tulos. Kisa oli samalla Rautavaaran ensimmäinen esiintyminen seuran uudella radalla Malmilla. Samana päivänä oli samalla kentällä myös Seefab. cup-kilpailu lyhyillä matkoilla. Siinä Rautavaara sijoittui neljänneksi tuloksellaan 1107 p, kun voittaja, liikkeenharjoittaja Yrjö Kainulainen sai 1328 pistettä. Kesäkuun 20. päivänä 1953 seuran pitkän kierroksen kilpailuun osallistui vain neljä miestä, joista Rautavaara oli heikoin tuloksella 462 p. Artemiksen järjestämissä kansallisissa kilpailuissa 1.–2. päivänä elokuuta 1953 Rautavaara sijoittui parhaana Sagittariuksen jäsenenä neljänneksi. Miehen tulokunto ei ollut tasainen.

Mielenkiintoista, mutta ymmärrettävää oli, että Oulunkylässä elokuun 20. päivänä 1953 järjestetyssä seuraottelussa oulunkyläläinen Rautavaara edusti pukinmäkeläistä Sagittariusta. Kuuden miehen joukkuein järjestetyn lyhyiden matkojen kamppailun voitti Wilhelm Tell, kuten näiden kahden otteluissa useimmiten. Rautavaaran henkilökohtainen tulos 693 p oli kisan toiseksi parhain. Seuraottelun jälkeen Rautavaaraa ei nähty enää vuoden loppupuolella Sagittariuksen kilpailuissa.

Kevätkauden avauskilpailuissa 15.–16. päivänä toukokuuta 1954 Rautavaaran tulos 1364 pistettä pitkän kierroksen kilpailussa oli paras ja samalla liiton mestarimerkin arvoinen suoritus.

Sagittarius järjesti viisivuotiaan toimintansa kunniaksi kansalliset kilpailut Oulunkylässä toukokuun 26.–27. päivänä 1954. Rautavaara osallistui kasvattajaseuransa jäsenenä, mutta joutui keskeyttämään. Kolmen hengen joukkuekilpailuun Sagittarius ei enää saanut mukaan naisten

joukkuetta. Miesten joukkue sijoittui seitsemän joukkueen kilvassa kuudenneksi. Osallistujia oli lähes 80.

Kesällä 1954 Rautavaara osallistui Sagittariuksen pienimuotoisiin kilpailuihin, joissa hänen tuloskuntonsa oli tasainen. Osanottajia ei ollut viittä, kuutta enempää, mikä loi tapahtumille tiiviin ja läheisen tunnelman. Heinäkuun ensimmäisenä päivänä sijoitus oli lyhyen sarjan kisassa toinen 605 pisteellä. Seitsemäntenä päivänä pitkällä kierroksella sijoitus oli ensin ensimmäinen 716 pisteellä ja sitten "Pukinmäen rondilla", kaikilla matkoilla, samoin ensimmäinen tuloksella 1043 pistettä. Heinäkuun 10.–11. päivänä raviradalla tulos oli jälleen paras merkkiammunnassa kaikilla matkoilla (1396 p). Seuran lyhyen matkan sarjakilpailussa elokuun 13. päivänä sijoitus oli samaan malliin ensimmäinen (705 p).

SM-kisoihin valmistauduttiin Sagittariuksessa järjestämällä elokuun 25.–26. päivänä 1954 ensin pitkän ja sitten lyhyen kierroksen kilpailut. Rautavaara voitti kirkkaasti molemmat (508 ja 721 p). SM-kisoissa elokuun lopulla Rautavaara sijoittui jälleen parhaana Sagittariuksen jäsenenä seitsemänneksi yhteistuloksella 1365 pistettä. Seuran omat mestaruuskilpailut pidettiin Malmin radalla 4.–5. päivänä syyskuuta 1954. Voiton vei yhteistuloksella 1365 pistettä Toimi Kiviharju Rautavaaran jäädessä toiseksi pistein 1342. Seuratoiminnan vaimentumisesta kertoi sekä, että osallistujia oli kolmessa luokassa ainoastaan kuusi miestä.

Sagittariuksen vuoden 1955 ensimmäinen kilpailu järjestettiin pitkillä matkoilla kesäkuun 9. päivänä omalla Malmin radalla. Tuttuun tapaan voittajana oli Rautavaara (804 p). Toiseksi tullut Kiviharju hävisi peräti 220, kolmanneksi tullut Yrjö Kainulainen 227 ja neljänneksi tullut W. Reunanen 480 pistettä. Seuraavana päivänä lyhyillä matkoilla Rautavaaran ylivoima jatkui. Kahden päivän kisa oli samalla katsastus SM-kilpailuja ajatellen. Yhteistuloksella 1522 pistettä Rautavaara oli kirkkaasti ykkönen.

Kilpailukirjan mukaan liiton katsastusammunnassa kesäkuun 22.–23. päivänä 1955 Rautavaaran yhteistulos kaikilta matkoilta oli 1571 pistettä. Se oikeutti suurmestari-merkkiin, ensimmäisenä Sagittariuksen jäsenenä ja kolmen ensimmäisen jousiampujan joukossa Suomessa. Toisena oli Kiviharju (1072 p), kolmantena Yrjö Kainulainen (962 p) ja neljäntenä W. Reunanen (560 p).

Siinä olivat Sagittariuksen kilpailukirjan mukaan viimeiset seuran kilpailut, joihin Rautavaara jäsenenä osallistui. Toukokuun 3. päivänä 1959 Sagittarius järjesti kansalliset kymmenvuotisjuhlakilpailut Ruskeasuon jousiammuntakentällä. Se oli seuralle pitkältä aikaa suuri ponnistus. Ki-soihin ilmoittautui yhdessä naisten ja kolmessa miesten luokassa lähes 50 jousiampujaa, myös Rautavaara, mutta nyt Wilhelm Tellin jäsenenä.

"T. Rautavaaran palkitseminen"

Rautavaara kasvoi jousiammunnassa viimeistään vuoden 1955 kesään mennessä kansallisen tason huipulle ja myös kansainväliselle tasolle. Lajin maailmanmestaruuskilpailut järjestettiin heinäkuussa 1955 Helsingissä. Rautavaara oli Suomen miehistä paras sijoittuen seitsemänneksi. Joukkueammunnassa hän oli mukana Suomen hopeajoukkueessa.

Myöhemmin samana kesänä 1955 Rautavaara nousi Hausjärven Ryttylässä pidetyissä kilpailuissa jousiammunnan Suomen mestariksi, lajia vasta viitisen vuotta harrastettuaan. Se oli vakuuttava suoritus. Vuoden 1955 MM- ja SM-kilpailuissa hän edusti Wilhelm Tellia, mutta myös Sagittariuksessa kirjattiin saavutukset mielihyvin ylös.

Sagittariuksen jäsenluetteloon Rautavaara merkittiin eronneeksi tammi-kuun ensimmäisenä päivänä 1956. Mahdollisesti siitä oli sovittu keskinäisin puhein, sillä kahden seuran jäsenyyttä ei kannattanut ylläpitää pelkästä kohteliaisuudesta. Kun seuratoiminta vaimeni, ei Sagittariuksella ollut enää tarjottavana Rautavaaralle edes haasteellisia kamppailuja tai harjoitusvastustajia. Miestä kuitenkin nähtiin ja kuultiin vielä myöhemmin varsinkin pikkujoulutilaisuuksissa.

Sagittariuksen vuosikokouksessa 1956 iloittiin monivuotisen jäsenen hyvästä kilpailumenestyksestä. Pöytäkirjaan kirjattiin: "Evästyksenä tulevalle hallitukselle annettiin T. Rautavaaran palkitseminen viime kilpailukauden erinomaisista suorituksista maailmanmestaruuskilpailuissa sekä Suomen mestaruuskilpailuissa." Niukat pöytäkirjat eivät kerro millä tavoin mestaria mahdollisesti muistettiin.

Rautavaaran huippukunto jatkui edelleen. Joukkuekilpailussa hän saavutti Suomen mestaruuden vuonna 1956. Kaksi vuotta myöhemmin heinäkuussa 1958 hän oli mukana Suomen joukkueessa, joka saavutti

”Rautavaaran Tapiikan lauluesityksiä”

Merkittävä osa Sagittariuksen toimintaa olivat erilaiset juhlat ja yhdessäolotilaisuudet. Jo ensimmäisenä jouluna 1949 pidettiin Pukinmäen palokunnantalolla hauskat pikkujoulut. Pöytäkirjojen mukaan talolla järjestettiin myös kerhoiltoja. Kokouksia pidettiin välillä illanviettoineen kantakaupungin ravintoloiden kabineteissa.

Itsenäisyyspäivän aatoksi 1950 seura järjesti VPK:n talolla pikkujoulutilaisuuden, jonka ohjelmassa mainostettiin ”Rautavaaran Tapiikan lauluesityksiä, Elersin nonstop tanssimusiikki, Tuvan ja Lassen jymyarpajaiset, Toimi Karvakintun joulupukki, Könnin kellot, Kronikka” ynnä muuta. Pääsymaksu kattoi musiikin, kahvit ja tarjolla olleen makkaran. Jokainen velvoitettiin tuomaan lisäksi viisi voileipää ja joululahjan. ”Svennen baarissa” oli myynnissä olutta, mutta ”muut virvokkeet jokaisen itsensä tuotava mukaan”.

Vastaavanlaisia tilaisuuksia, perhejuhliakin, järjestettiin paitsi palokunnantalolla myös yksityiskodeissa, joskin ajan myötä harventuen. Kertoman mukaan Tapio Rautavaara halusi säilyttää yhteyden ensimmäiseen jousiammuntaseuraansa ja osallistui tilaisuuksiin esiintyjänä kiertueaikataulunsa sallissa aina 1960-luvulle saakka. Joskus tilaisuudet sovittiin hänen aikataulunsa mukaisesti.

Jonkin kerran Rautavaara saattoi lahjoittaa onnitteluna nimikirjoituksella varustetun uuden äänilevynsä. Hänen muistetaan osallistuneen myös seuran puheenjohtajan Kurt Nyqvistin 50-vuotispäiville maaliskuussa 1964. Tilaisuuksista samoin kuin seuran koko toiminnasta jäi mukana olleille voimakkaita, miellyttäviä muistoja.

Kun Rautavaara sai valmiiksi omakotitalonsa Oulunkylän Teinintielle, hän kutsui Sagittariuksen johtokunnan sinne vieraisille. Seura toi tupaantuliaislahjaksi Toimi Kiviharjun öljyväretyön. Sen takaa löytyvä kirjoitus kertoo vierailun ajankohdan: marraskuun 3. päivä 1951.

Tero Tuomisto

Brysselissä Heysel'n stadionilla jousiammunnan maailmanmestaruuskul-
taa. Joukkueen muut miehet olivat Yrjö Pelli ja Heikki Taipale. Henkilö-
kohtaisessa kilpailussa Rautavaara oli kahdeksas.

Kansainvälisellä jousiampujaliitolla FITAlla (Fédération Internatio-
nale de Tir à l'Arc) oli oma tähtiampujamerkkinsä. Se oli mahdollisuus
suorittaa vuodesta 1957 alkaen. Rautavaara saavutti sen vuonna 1958 jär-
jestyksessä kuudentena suomalaisena.

Liiton miehiä

Vaikka Sagittarius ei noussut jousiammunnassa maan ykköseksi, oli sen
merkitys suuri koko lajia ajatellen. Seura tarjosi useita järjestö- ja työelä-
mässä kokeneita jäseniään Jousiampujain liiton merkittäviin kansallisiin
ja myös kansainvälisiin tehtäviin. Sagittariuksen puheenjohtaja Kurt Ny-
qvist oli liiton hallituksen jäsen vuosina 1950–1954, viimeksi mainittuna
vuotena myös liiton varapuheenjohtaja. Liiton kilpailujaoston puheen-
johtajana hän toimi vuosina 1953–1954.

Seuran sihteeri Erik Lihte toimi vuosina 1953–1955 liiton sihteerin-
nä. Liiton puheenjohtajana hän toimi vuodet 1956–1957 kenraalimaju-
ri Kustaa Tapolan jälkeen. Lihte oli uudelleen liiton hallituksen jäsenenä
vuosina 1959–1961. Vuosina 1956–1962 Lihte toimi lukuisissa liiton ja-
ostoissa ja työryhmissä sekä osallistui kansainväliseen yhteistyöhön.

Yrjö Kainulainen toimi heti Sagittariuksen perustamisvuonna 1949 lii-
ton sihteerinä ja uudelleen samassa tehtävässä vuosina 1958–1963. Liiton
hallituksessa hän oli useiden muiden luottamustehtävien ohella vuosina
1950, 1952 ja 1956–1957 sekä varajäsenenä vuonna 1955. Kainulainen
ja Lihte toimivat liiton lehden *Jousimies – Bågskytten* vastaavana päätoi-
mittajana vuorotellen useiden vuosien ajan 1950–1960-luvun vaihteessa.

Varatuomari Pekka Vuorinen toimi alkuvuoden 1950 liiton sihteerinä
ja sitten hallituksen jäsenenä vuosina 1951–1955, viimeisen vuoden va-
rapuheenjohtajana. Lars Saxberg oli hallituksen varajäsen vuonna 1950.
Hänelläkin oli useita muita luottamustehtäviä liiton parissa.

Liikemies Antti Hiekkamies toimi pitkään liiton keskeisenä taloudesta
vastaavana henkilönä. Lisäksi hänellä oli monia luottamustehtäviä eri

jaostoissa ja toimikunnissa. Vuosina 1952–1961 hän toimi kansainvälisen jousiammuntaliiton FITAn hallituksen jäsenenä.

Kun jousiammunnan MM-kilpailut järjestettiin Helsingissä heinäkuussa 1955, oli Jousiampujain liitolla ja samoin useilla Sagittariuksen jäsenillä sangen keskeinen rooli niin valmisteluissa kuin kisojen toteutuksessa. Liiton sihteeri Lihte oli kilpailujen johtaja. Talouden onnistumista jännitti liiton varainhoitaja Antti Hiekkamies. Lars Saxbergilla oli myös omat kilpailutehtävänsä liiton hallituksen ja ulkoasiainjaoston jäsenenä.

Kilpailusta harrastukseen

Suomen ja maailman mestaruuksien jälkeenkin Rautavaara jatkoi jousiammunnan parissa. Vuoden 1959 MM-kilpailuissa Tukholmassa sijoitus oli 29. Sen jälkeen hän ei enää ollut mukana maajoukkueessa, mutta osallistui edelleen kotimaan kilpailuihin järeällä jousellaan. Vuoden 1963 maailmanmestaruuskilpailuissa hän kantoi 48-vuotiaana avajaismarssissa Suomen lippua. Sen jälkeen päättyi kilpailu-ura, mutta jousiammunta säilyi harrastuksena. Keihäs sai pysyä telineessään. Uinti sai enemmän sijaa.

Sagittariuksen toiminta heikkeni 1950-luvun puolivälin jälkeen. Monikaan ampuja ei enää osallistunut harvoiksi käyneisiin kilpailuihin, ja useat keskeiset henkilöt olivat kiinni liiton kansallisissa ja kansainvälisissä tehtävissä. Kilpailukirjan viimeiset merkinnät ovat vuodelta 1956, vaikka niiden jälkeenkin pienimuotoisia kilpailuja vielä järjestettiin.

Seuran kilpailukirjaan viimeisiksi kirjatut tauluammunnan mestaruuskisat järjestettiin elokuun 26. päivänä 1956. Paikkana oli ilmeisesti oma rata, vaikka sitä ei mainittu. Mukana oli neljä miestä ja kaksi naista. Matkoina olivat 90 m, 70 m, 50 m ja 30 m. Miesten voittajaksi tuli puheenjohtaja Kurt Nyqvist (596 p) ja naisten hänen puolisonsa Käte Nyqvist (354 p).

Seuran toiminnassa alkoi 1950-luvun puolimaissa painopiste siirtyä maastoammunnan puolelle. Siihen tarjosi Nyqvistien Sinivuorentiellä, metsäisen Sinivuoren juurella sijainneen omakotitalon pihamaa hyvän lähtökohdan. Kierrettävä, lyhyehkö rata voitiin tehdä piha-aluetta ja viereistä Sinivuorta hyödyntäen. Korkeuseroja oli runsaasti, puustoa ja pensaita samoin. Kun alueella ei ollut paljoa asutusta, radasta voitiin tehdä

turvallinen. Radalla harjoiteltiin pääosin sunnuntaiamupäivinä. Sarjoja oli kaksi: toisessa, vaistonvaraisessa, ei jouseen sallittu mitään tähtäämistä helpottavia merkkejä, mutta toisessa sallittiin yksi eristysnauhasta tehty merkki. Tuon aikakauden jousissa ei vielä ollut tähtäimiä eikä vakaajia.

Syyskuun 9. päivänä 1956 järjestettiin kilpailukirjan mukaan seuran ensimmäiset maastoammunnan mestaruuskilpailut Sinivuoren radalla. Mukana oli seitsemän miestä ja kaksi naista. Radalla oli 15 eläinkuviota ja se kierrettiin kahdesti. Nuolia oli käytettävissä neljä (20-15, 15-10, 10-5 ja 5-3 p). Jouseen sallittiin yksi kiinteä tähtäinmerkki. Voittajaksi tuli Kurt Nyqvist 315 pisteellä. Naisten sarjan voitti hänen puolisonsa Käte Nyqvist 208 pisteellä.

Maastoammunnasta tuli kokoava harrastusmuoto seuran vähentyväle jäsenistölle. Tauluammunnan harrastusmahdollisuudet kodin lähellä heikkenivät tuntuvasti, kun kaupunki ei enää 1950-luvun lopulla vuokrannut seuralle Malmin aluetta.

Sagittariuksen toiminta-aika jäi puoleentoista vuosikymmeneen. Eräänä hiipumisen taitekohtana oli seuratoiminnan keskeisen vaikuttajan, puheenjohtaja Kurt Nyqvistin menehtyminen syksyllä 1964. Muodollisesti seura poistettiin liiton luettelosta vuonna 1971. Seuran jäsenten lämminhenkinen, toiminta- ja kilpailumuistojen sävyttämä keskinäinen yhteydenpito jatkui kuitenkin 2000-luvulle saakka.

Pienen, Helsingin esikaupungissa toimineen jousiammuntaseura Sagittariuksen poikkeuksellista, huomattavan laajalle ulottunutta vaikutusta voidaan lyhyesti tiivistää kahteen seikkaan. Se oli lajin mestariksi kehittyvälle Rautavaaralle innostava kasvattajaseura, jousiampujan uran hedelmällinen lähtökohta. Lisäksi seura tarjosi merkittävän joukon osaavia jäseniään kansallisiin ja kansainvälisiin tehtäviin aikana, jolloin jousiammuntalajin kasvuille rakennettiin Suomessa vankka perusta.

Lähteet

Sagittarius ry:n arkisto. Kirjoittajan hallussa, luovutetaan Suomen Urheiluarkistoon julkaisemisen jälkeen (pöytäkirjat 1949–1957, tilinpäätökset 1952–1953, jäsenluettelo 1949–1956, kilpailukirjat 1949–1952, 1953–1956, kilpailutuloksia 1949–1956, lehtileikkeitä)

- Kurt ja Käte Nyqvistin Sagittarius-aineistoa Inga Lindbergin (Helsinki) hallussa (tuloksia, Suomen Jousiampujain Liiton tiedotteita, kirjelmiä, Jousiampuja-lehtiä, lehtileikkeitä, valokuvia)
- Koskimäki, Antti: *Jousella, nuolella ja sydämellä*. Suomen Jousiampujain Liitto 1947–1997. Hämeenlinna 1999.
- Kultaa kunniaa kyynelitä*. Suomalainen olympiakirja 3. Toim. Pekka Rinne. 1980.
- Nyberg, Per: "Suomen jousiammunnan vaiheita", *Suomen urheilun kasvot*. Osa 5.
- Rautavaara, Tapio: *En päivääkään vaihtaisi pois*. Toim. Juha Numminen. Jyväskylä 1978.
- Rekola, Lasse & Tuomisto, Tero: *Pukinmäki – Aikoja ja ihmisiä*. Jyväskylä 1995.
- Suomen urheilun kasvot*. Osa 5. Ammunta, moottoriurheilu, raviurheilu, erikoislajit. Toim. Risto Santala, Markku Siukonen. Keuruu 1974.
- Suuri olympiateos*. Urheilukunniamme puolustajat. Suomen olympiaedustajat 1906–2000. Toim. Markku Siukonen. Keuruu 2001.
- Tuomisto, Tero: "Pukinmäen Sagittarius ja Tapio Rautavaara", *Pukinjuuri II*. Toim. Lasse Rekola. Jyväskylä 2006.

Haastattelut:

- rouva Aida Andersson, Helsinki, 19.8.2000, 20.9.2004 (k.)
- insinööri John Andersson, Espoo, 26.7.2004
- dipl. ekonomi Erik V. Lihte, Helsinki, 17.8.2004
- fysioterapeutti Inga Lindberg, Helsinki, 30.7.2004
- esimies Per Nyberg, Helsinki, 16.8.2004
- hum.kand. Leena Rautavaara, Helsinki, 11.8.2004
- insinööri Kurt Sjödahl, Helsinki, 4.9.2004